

# I. ČASŤ

## TEÓRIA A PRAX ÚRADNÉHO PREKLADU

Kamila Schillová

### 1 ÚRADNÝ PREKLAD V SYSTÉME TRANSLATOLÓGIE

Úradný preklad patrí medzi špecializované druhy odborného prekladu, jeho postavenie v rámci translatológie je však osobitné. Jeho primárnym cieľom nie je iba sprostredkovanie odborných poznatkov alebo informácií, ale *zabezpečenie právne relevantnej komunikácie medzi subjektmi pôsobiacimi v odlišných jazykových, právnych a administratívnych prostrediach*. Predmetom prekladateľskej činnosti preto nie je len text ako jazykový útvar, ale dokument, ktorý plní konkrétnu právnu, administratívnu alebo dôkaznú funkciu (Šarčević, 1997).

Úradný preklad sa využíva najmä vtedy, keď má byť dokument vydaný v jednom jazyku predložený orgánu, inštitúcii alebo inému subjektu pôsobiacemu v odlišnom jazykovom prostredí. Jeho úlohou je sprístupniť obsah originálu spôsobom, ktorý umožní dokument identifikovať, pochopiť a posúdiť na účely príslušného právneho alebo administratívneho konania. Výsledný preklad musí preto zachovať nielen význam pôvodného textu, ale aj všetky právne a informačne relevantné prvky dokumentu, ktoré môžu ovplyvniť jeho interpretáciu alebo použitie v cieľovom prostredí (Prieto Ramos, 2014).

Úradný preklad nemožno chápať ako automatické prenesenie právnych účinkov originálneho dokumentu do iného právneho systému. O právnej použiteľnosti dokumentu rozhoduje príslušný orgán podľa právneho poriadku štátu, v ktorom sa dokument predkladá. Úlohou prekladateľa nie je posudzovať platnosť dokumentu ani nahrádzať rozhodovanie orgánu verejnej moci, ale presne a transparentne sprostredkovať jeho obsah, štruktúru a právne znaky. Prekladateľ tým vytvára predpoklady na to, aby mohol byť dokument v cieľovom prostredí náležite posúdený.

Moderná translatológia charakterizuje preklad ako *komplexný proces analýzy, interpretácie a rozhodovania*. Prekladateľ počas práce posudzuje význam textu,

jeho komunikačnú funkciu, žánrové a štylistické vlastnosti, kultúrne podmienené prvky, očakávania adresáta a účel, na ktorý má byť výsledný text použitý (Nord, 1997). Pri úradnom preklade nadobúda tento proces osobitný význam, pretože zvolený ekvivalent môže ovplyvniť pochopenie právneho pojmu, postavenia osoby, právomoci inštitúcie alebo funkcie konkrétneho dokumentu. Mechanické nahrádzanie jazykových jednotiek slovníkovými ekvivalentmi preto nemôže zabezpečiť požadovanú presnosť a právnu spoľahlivosť prekladu (Cao, 2007).

Významné východiská na pochopenie prekladateľského procesu poskytuje aj česká a slovenská translatologická škola. Jiří Levý charakterizoval preklad ako proces rozhodovania, v ktorom prekladateľ vyberá z viacerých potenciálnych riešení, pričom jednotlivé voľby sa navzájom ovplyvňujú a podieľajú sa na výslednej podobe cieľového textu (Levý, 1963). Táto koncepcia je osobitne podnetná pri úradnom preklade, pretože prekladateľ musí pri každom terminologickom alebo štylistickom riešení zvažovať jeho významovú presnosť, funkčnú primeranosť, súlad s právnym kontextom a konzistentnosť v rámci celého dokumentu.

Na komunikačný charakter prekladu poukázal Anton Popovič, ktorý zároveň rozpracoval *pojmem prekladateľského posunu*. Zmeny vznikajúce pri prenose textu medzi jazykmi nemožno automaticky hodnotiť ako chyby, pretože môžu vyplývať z rozdielov medzi jazykovými, kultúrnymi a komunikačnými systémami (Popovič, 1975). V úradnom preklade však musí byť každý takýto posun odborné odôvodnený a nesmie viesť k zmene právne relevantného významu originálu, vynechaniu informácie ani vytvoreniu neexistujúcej paralely medzi odlišnými pri právnymi inštitútmi.

František Miko zdôrazňoval *význam štýlu a výrazových vlastností textu*, zatiaľ čo Ján Vilikovský upozorňoval na *interpretačný charakter prekladateľskej činnosti a potrebu prepájania translatologickej teórie s praktickým rozhodovaním prekladateľa* (Miko, 1970; Vilikovský, 2002). Aj keď sa pri úradnom preklade kladie prvoradý dôraz na presnosť, úplnosť a terminologickú konzistentnosť, nemožno zanedbať štylistické a žánrové vlastnosti dokumentu. Súadne rozhodnutie, zmluva, matričný doklad či administratívne potvrdenie používajú rozdielne jazykové prostriedky a konvencie, ktoré sú súčasťou ich funkcie a musia sa primerane zohľadniť aj v preklade.

Osobitné postavenie úradného prekladu v systéme translatológie vyplýva zo spojenia jeho komunikačnej, dokumentárnej a právne relevantnej funkcie. Tieto funkcie určujú požiadavky na prekladateľský proces, mieru zodpovednosti prekladateľa aj kritériá, podľa ktorých sa posudzuje kvalita výsledného textu. Ich podrobnejšie vymedzenie je preto nevyhnutným východiskom na pochopenie ďalších špecifik úradného prekladu.

## 1.1 Komunikačná a dokumentárna funkcia úradného prekladu

Úradný preklad plní dve základné, navzájom prepojené funkcie – *komunikačnú* a *dokumentárnu*. Komunikačná funkcia spočíva v sprostredkovaní obsahu dokumentu adresátovi, ktorý neovláda jazyk originálu. Dokumentárna funkcia sa prejavuje v tom, že preklad sprístupňuje existujúci dokument a zachytáva jeho obsah, štruktúru a právne relevantné znaky. Úradný preklad preto nesprostredkúva iba jednotlivé informácie, ale predstavuje jazykové spracovanie konkrétneho dokumentu určeného na použitie alebo posúdenie v inom jazykovom a právnom prostredí.

*Komunikačná funkcia* je spoločná pre všetky druhy prekladu. Jej podstatou je prekonávanie jazykovej bariéry medzi pôvodcom textu a jeho adresátom. Pri úradnom preklade má však táto funkcia osobitný charakter, pretože komunikácia spravidla prebieha medzi jednotlivcom alebo právnickou osobou na jednej strane a orgánom verejnej moci, súdom, vzdelávacou inštitúciou, zamestnávateľom či iným oprávneným subjektom na druhej strane. Preklad umožňuje adresátovi oboznámiť sa s obsahom dokumentu, identifikovať osoby a skutočnosti, ktorých sa týka, a posúdiť jeho význam pre konkrétne právne alebo administratívne konanie.

Účastníkmi tejto komunikácie nemusia byť iba pôvodca dokumentu a jeho bezprostredný adresát. Úradný preklad môže vstupovať do zložitejšieho komunikačného procesu, v ktorom ho používajú viaceré orgány, inštitúcie alebo odborníci. Preložený dokument môže byť napríklad predložený súdu, následne posudzovaný advokátom, znalcom alebo správnym orgánom a napokon archivovaný ako súčasť úradného spisu. Prekladateľ preto musí počítať s tým, že výsledný text môžu používať adresáti s rozdielnymi odbornými znalosťami a na rozličné účely. Napriek tomu nesmie svojvoľne meniť obsah originálu, zjednodušovať ho ani dopĺňať informácie, ktoré pôvodný dokument neobsahuje.

Komunikačnú funkciu úradného prekladu nemožno oddeliť od jeho účelu. Prekladateľ potrebuje vedieť, na aký účel sa má dokument použiť a ktorej inštitúcii bude predložený, pretože tieto informácie môžu ovplyvniť výber terminologických zdrojov, spôsob spracovania názvov inštitúcií alebo mieru potrebného vysvetlenia kultúrne a právne špecifických pojmov. To však neznamená, že prekladateľ môže prispôbovať obsah dokumentu očakávaniam prijímajúcej inštitúcie. Jeho úlohou zostáva presne sprostredkovať obsah originálu a transparentne označiť tie prvky, pri ktorých nie je možné dosiahnuť priamu terminologickú alebo funkčnú ekvivalenciu.

*Dokumentárna funkcia* úradného prekladu vyplýva zo skutočnosti, že preklad sa viaže na konkrétny východiskový dokument. Nejde o vytvorenie nového právneho dokumentu podľa pravidiel cieľového právneho systému, ale o jazykové sprístupnenie už existujúcej listiny. Prekladateľ preto zachováva identitu originálu a reprodukuje jeho obsah bez toho, aby opravoval vecné alebo právne nedostatky, menil jeho štruktúru či prispôboval údaje zvyklostiam cieľového prostredia.

Dokumentárna funkcia úradného prekladu súvisí aj so zachovaním rozdielov medzi právnymi a administratívnymi systémami. Dokument vydaný v jednom štáte môže obsahovať názvy orgánov, funkcií, konaní alebo právnych inštitútov, ktoré v cieľovom systéme nemajú presný ekvivalent. Ich mechanické nahradenie zdánlivo podobným domácim pojmom by mohlo vytvoriť nesprávnu predstavu o povahe dokumentu alebo právnom postavení jeho pôvodcu. V takýchto prípadoch je potrebné zvoliť riešenie, ktoré sprostredkuje význam pôvodného označenia a zároveň nezakryje jeho príslušnosť k východiskovému právnemu systému (Cao, 2007).

Prekladateľ môže podľa povahy pojmu použiť funkčný ekvivalent, opisné pomenovanie, zachovanie pôvodného názvu alebo kombináciu pôvodného označenia s jeho prekladom. Ak napríklad názov zahraničnej inštitúcie nemá ustálený oficiálny ekvivalent, jeho nahradenie názvom slovenskej inštitúcie s čiastočne podobnými právomocami by mohlo byť zavádzajúce. Vhodnejšie môže byť opisné riešenie alebo uvedenie pôvodného názvu spolu s informatívnym prekladom. Zvolené riešenie musí byť terminologicky konzistentné a primerané účelu dokumentu.

Komunikačná a dokumentárna funkcia sa v úradnom preklade navzájom dopĺňajú. Ak by sa prekladateľ sústredil výlučne na komunikačnú zrozumiteľnosť, mohol by text neprimerane zjednodušiť, vysvetľovať alebo prispôbovať cieľovému prostrediu. Ak by, naopak, dokumentárnu vernosť chápal ako požiadavku absolútnej doslovnosti, výsledný text by mohol byť jazykovo neprirodzený, nezrozumiteľný alebo významovo nepresný. Kvalitný úradný preklad preto musí sprostredkovať obsah dokumentu zrozumiteľne a funkčne, zároveň však zachovať jeho identitu, štruktúru a právne relevantné vlastnosti.

Zachovanie rovnováhy medzi oboma funkciami patrí medzi základné odborné úlohy úradného prekladateľa. Každé riešenie musí vychádzať z dôkladnej analýzy originálu, účelu prekladu a vzťahu medzi východiskovým a cieľovým právnym prostredím. Výsledkom nemá byť nový dokument prispôbený cieľovému systému, ale presné a transparentné jazykové sprostredkovanie pôvodného dokumentu, ktoré umožní jeho náležité pochopenie a posúdenie.

## 1.2 Špecifiká úradného prekladu

Úradný preklad sa od ostatných druhov odborného prekladu odlišuje predovšetkým svojou väzbou na konkrétny dokument, právne alebo administratívne prostredie a účel, na ktorý sa má výsledný preklad použiť. Jeho kvalita sa neposudzuje iba podľa jazykovej správnosti a štylistickej primeranosti, ale aj podľa presnosti, úplnosti, terminologickej konzistentnosti a schopnosti zachovať právne relevantný obsah originálu. Úradný prekladateľ preto musí pri spracovaní dokumentu zohľadňovať jazykové, právne, terminologické, formálne aj etické požiadavky.

Základným špecifikom úradného prekladu je jeho *právna a administratívna relevantnosť*. Preložený dokument sa môže použiť v súdnom, správnom, obchodnom, pracovnoprávnom, rodinnoprávnom alebo inom konaní a môže ovplyvniť rozhodovanie o právach a povinnostiach fyzických a právnických osôb. Prekladateľ síce nerozhoduje o právnej platnosti ani dôkaznej sile dokumentu, jeho práca však umožňuje príslušnému orgánu oboznámiť sa s jeho obsahom a posúdiť ho. Nesprávne zvolený termín, vynechaná informácia alebo nepresne reprodukováný údaj preto môžu mať závažnejšie dôsledky než pri preklade textu, ktorý plní iba všeobecnú informačnú funkciu.

S touto skutočnosťou bezprostredne súvisí *požiadavka obsahovej presnosti*. Preklad musí čo najvernejšie sprostredkovať význam originálu bez svojvoľného dopĺňania, vypúšťania alebo pozmeňovania informácií. Osobitnú pozornosť si vyžadujú formulácie vyjadrujúce práva, povinnosti, zákazy, oprávnenia, podmienky, lehoty a právne následky. Zámena povinnosti za možnosť, nesprávny preklad záporu, podmienky alebo časového údaja môže zásadne zmeniť význam dokumentu. Presnosť preto nemožno chápať iba ako jazykovú vlastnosť, ale ako výsledok správnej interpretácie textu v jeho právnom a komunikačnom kontexte (Cao, 2007).

Takisto dôležitá je *požiadavka úplnosti*. Úradný prekladateľ musí spracovať všetky časti predloženého dokumentu vrátane údajov, ktoré sa na prvý pohľad môžu javiť ako nepodstatné. Ide najmä o hlavičky, päty, evidenčné čísla, poznámky pod čiarou, pečiatky, podpisy, doložky, rukou dopísané údaje, prázdne kolónky, prílohy a ďalšie grafické alebo textové prvky. Ak určitú časť nemožno prečítať alebo preložiť, táto skutočnosť sa musí v preklade *transparentne označiť*. Úplnosť neznamena, že každý vizuálny prvok musí byť presne graficky napodobnený, ale že žiadna informácia relevantná pre identifikáciu a posúdenie dokumentu nesmie zostať bez primeraného zachytenia.

Osobitným znakom úradných dokumentov je *vysoká koncentrácia identifikačných a číselných údajov*. Mená a priezviská, dátumy narodenia, adresy,

identifikačné čísla, čísla dokladov, evidenčné označenia, sumy, lehoty a dátumy predstavujú údaje, pri ktorých môže mať aj drobná chyba závažné dôsledky. Prekladateľ ich preto musí kontrolovať oddelene od jazykovej a terminologickej revízie. Pri osobných menách, názvoch právnických osôb a geografických názvoch je potrebné rešpektovať spôsob ich uvedenia v origináli, príslušné pravidlá transliterácie alebo transkripcie a podľa potreby aj podobu uvedenú v úradných dokladoch dotknutej osoby.

Dalším špecifikom je *terminologická náročnosť*. Právne a administratívne termíny sú viazané na konkrétny právny systém, jeho inštitúcie, právne tradície a spôsob organizácie verejnej moci. Formálne podobné pojmy v dvoch jazykoch preto nemusia označovať rovnaký právny inštitút a zdanlivo presný slovníkový ekvivalent môže byť v konkrétnom kontexte zavádzajúci. Prekladateľ musí skúmať nielen jazykový význam termínu, ale aj jeho definíciu, právnu funkciu, postavenie v príslušnom systéme a vzťah k ostatným pojmom (Šarčević, 1997; Mattila, 2013).

Osobitný problém predstavujú *chyby a nezrovnalosti v origináli*. Úradný prekladateľ nie je oprávnený svojvoľne opravovať nesprávne dátumy, mená, číselné údaje, gramatické nedostatky ani vnútorné rozpory dokumentu. Ak je chyba zjavná a jej mechanické prevzatie by mohlo viesť k nesprávnemu pochopeniu prekladu, možno na ňu primerane upozorniť poznámkou prekladateľa. Takáto poznámka musí byť jednoznačne odlišená od textu originálu, vecná a obmedzená na informáciu nevyhnutnú na pochopenie dokumentu. Prekladateľ nesmie prostredníctvom poznámky poskytovať právne hodnotenie ani zasahovať do obsahu listiny.

Úradný preklad sa spája aj s *osobitou mierou profesijnej a etickej zodpovednosti*. Prekladateľ prichádza do styku s osobnými údajmi, obchodným tajomstvom, zdravotnými informáciami, údajmi zo súdnych konaní a ďalšími dôvernými skutočnosťami. Je preto povinný zachovávať mlčanlivosť, chrániť dokumenty pred neoprávneným prístupom a používať také pracovné postupy a technologické nástroje, ktoré neohrozujú bezpečnosť spracúvaných údajov. Táto povinnosť sa vzťahuje na celý pracovný proces – od prijatia dokumentu cez jeho preklad a kontrolu až po odovzdanie a uchovávanie.

Špecifiká úradného prekladu teda vyplývajú zo súčasného pôsobenia viacerých požiadaviek. Výsledný text musí byť *jazykovo správny, významovo presný, úplný, terminologicky konzistentný, formálne prehľadný a použiteľný na účel, na ktorý bol vyhotovený*. Splnenie týchto požiadaviek nie je výsledkom mechanického uplatňovania pravidiel, ale odborného rozhodovania založeného na analýze dokumentu, znalosti právneho kontextu a kritickej práci s informačnými zdrojmi. Práve rozhodovací proces preto predstavuje jednu z najdôležitejších súčastí práce úradného prekladateľa.

## 1.3 Rozhodovací proces úradného prekladateľa

Jedným zo základných východísk modernej translatológie je chápanie prekladu ako *procesu odborného rozhodovania*. Prekladateľ nie je pasívnym sprostredkovateľom jazykových ekvivalentov, ale aktívnym účastníkom komunikačného procesu, ktorý počas celej práce analyzuje text, interpretuje jeho význam a vyberá najvhodnejšie prekladateľské riešenia. Tento prístup nadväzuje predovšetkým na koncepciu Jirího Levého, podľa ktorej je preklad *výsledkom sústavy rozhodnutí prijímaných na jednotlivých úrovniach prekladateľského procesu* (Levý, 1963). Na Levého koncepciu nadviazali viaceré moderné translatologické prístupy, ktoré zdôrazňujú analytický, interpretačný a strategický charakter prekladateľskej činnosti (Nord, 1997; Pym, 2010).

*Rozhodovací proces* úradného prekladateľa je podmienený viacerými navzájom prepojenými faktormi. Okrem jazykovej stránky textu musí prekladateľ zohľadňovať jeho *právny charakter, účel dokumentu, požiadavky právneho poriadku cieľovej krajiny, očakávania adresáta, ako aj pravidlá výkonu úradného prekladu*. Každé rozhodnutie preto predstavuje hľadanie primeranej rovnováhy medzi požiadavkou jazykovej prirodzenosti, terminologickej presnosti a zachovaním právne relevantných významov originálu. Funkcionalistické teórie prekladu pritom zdôrazňujú, že každé prekladateľské rozhodnutie musí rešpektovať komunikačný účel textu, pričom pri úradnom preklade zostáva určujúcim kritériom presné sprostredkovanie právne relevantného obsahu a funkcie pôvodného dokumentu (Nord, 1997).

Rozhodovanie úradného prekladateľa sa opiera o odborné informačné zdroje. Patria medzi ne *právne predpisy, terminologické databázy, odborné slovníky, paralelné texty, judikatúra, metodické usmernenia a odborná literatúra*. Dôležitou súčasťou profesijnej kompetencie je schopnosť kriticky posudzovať spoľahlivosť jednotlivých zdrojov a overovať správnosť použitých terminologických riešení. Skúsený úradný prekladateľ sa preto nespolieha na jediný zdroj informácií, ale porovnáva viaceré autoritatívne pramene. Táto schopnosť predstavuje jednu zo základných zložiek informačnej a výskumnej kompetencie prekladateľa (EMT, 2022).

V súčasnosti vstupujú do rozhodovacieho procesu aj moderné technológie. Prekladateľské pamäte, terminologické databázy, elektronické korpusy a nástroje využívajúce umelú inteligenciu predstavujú významnú podporu pri vyhľadávaní informácií a zabezpečovaní terminologickej konzistentnosti. Ich výstupy však nemožno nekriticky preberať. Úradný prekladateľ zostáva osobou, ktorá nesie odbornú a profesijnú zodpovednosť za výslednú podobu prekladu, a preto musí každé navrhované riešenie posúdiť z hľadiska jeho správnosti, primeranosti

a použiteľnosti. Súčasná odborná literatúra zdôrazňuje, že technológie majú podporovať odborné rozhodovanie prekladateľa, nie ho nahrádzať (O'Brien, 2024).

Kvalita rozhodovacieho procesu závisí od úrovne *odborných vedomostí, praktických skúseností a schopnosti systematicky analyzovať konkrétny prekladateľský problém*. Profesionálny úradný prekladateľ preto neprijíma rozhodnutia iba intuitívne, ale opiera ich o odbornú argumentáciu, kritické hodnotenie dostupných riešení a dôsledné rešpektovanie jazykových, právnych a etických princípov výkonu svojej profesie. Tento prístup zodpovedá súčasnému chápaniu prekladateľskej kompetencie ako súboru vzájomne prepojených vedomostí, zručností a profesijných postojov (EMT, 2022).

Rozhodovací proces teda predstavuje jednu z kľúčových profesijných kompetencií úradného prekladateľa. Práve schopnosť prijímať odborne zdôvodnené rozhodnutia odlišuje profesionálny výkon úradného prekladu od mechanického nahrádzania jazykových jednotiek alebo nekontrolovaného automatizovaného prekladu. V podmienkach rastúcej internacionalizácie právnych vzťahov a rozvoja digitálnych technológií sa význam tejto kompetencie ďalej zvyšuje. S rozvojom umelej inteligencie bude zároveň rásť význam kritického hodnotenia automaticky generovaných návrhov prekladu, čo ešte viac zvýrazní úlohu odborného úsudku úradného prekladateľa.

## 1.4 Súčasné trendy vo vývoji úradného prekladu

Úradný preklad patrí medzi oblasti, ktoré v posledných desaťročiach prechádzajú dynamickým vývojom. Tento vývoj je podmienený nielen rozvojom translatologickej teórie, ale aj globalizáciou, rastúcou medzinárodnou mobilitou obyvateľstva, digitalizáciou verejnej správy a rozvojom informačných technológií. Uvedené procesy významne ovplyvňujú charakter prekladateľskej práce, požiadavky na odbornú prípravu úradných prekladateľov i očakávania spoločnosti vo vzťahu ku kvalite poskytovaných prekladateľských služieb.

Za jeden z najvýznamnejších trendov možno považovať *internacionalizáciu právnych a administratívnych vzťahov*. V podmienkach EÚ stále rastie počet dokumentov určených na cezhraničné použitie, pričom občania čoraz častejšie vstupujú do právnych vzťahov presahujúcich hranice jedného štátu. Štúdium, výkon povolania, podnikanie, uzatváranie manželstiev, dedičské konania či obchodné transakcie s medzinárodným prvkom vytvárajú trvalú potrebu kvalitných úradných prekladov. Úradný prekladateľ sa preto stáva nevyhnutným

článkom zabezpečovania právnej komunikácie v európskom priestore (Šarčević, 1997).

Významným faktorom ovplyvňujúcim výkon profesie je *digitalizácia verejnej správy*. Elektronické dokumenty, kvalifikované elektronické podpisy, elektronické pečate, digitálne registre a elektronická komunikácia menia tradičné pracovné postupy úradných prekladateľov. Zároveň rastie význam elektronických terminologických databáz, korpusov a ďalších informačných zdrojov, ktoré umožňujú efektívnejšie spracovanie odborných textov (EMT, 2022)

Do prekladateľského procesu čoraz výraznejšie vstupujú aj *systémy strojového prekladu a nástroje využívajúce umelú inteligenciu*. Tieto technológie môžu podporovať vyhľadávanie terminológie, analýzu textov, spracovanie opakujúcich sa častí dokumentov alebo kontrolu terminologickej konzistentnosti. Ich výstupy však nemožno preberať bez odbornej kontroly, pretože nemusia správne interpretovať právny kontext, vzťahy medzi pojmami ani rozdiely medzi jednotlivými právnymi systémami. Rozhodovanie o správnosti a primeranosti prekladateľských riešení preto zostáva v kompetencii úradného prekladateľa, ktorý nesie zodpovednosť za výslednú podobu prekladu (Bowker – Buitrago Ciro, 2019; O'Brien, 2024).

Rozvoj technológií prináša aj nové požiadavky na *ochranu dôverných a osobných údajov*. Úradné dokumenty často obsahujú citlivé informácie, ktoré nemožno bez primeraného posúdenia spracúvať prostredníctvom verejne dostupných online nástrojov alebo nezabezpečených cloudových služieb. Úradný prekladateľ musí pri výbere technologických riešení zohľadňovať nielen ich funkčnosť, ale aj spôsob uchovávanía a ďalšieho spracúvania vložených údajov. Digitálne kompetencie sa preto spájajú so schopnosťou posudzovať bezpečnostné a etické riziká používaných nástrojov.

Súčasný vývoj zároveň zvyšuje význam terminologickej a informačnej práce. Elektronické databázy, právne informačné systémy, paralelné texty, korpusy a digitalizované registre umožňujú prekladateľovi rýchlejšie vyhľadávať a porovnávať odborné informácie. Väčšia dostupnosť zdrojov však automaticky nezaručuje ich spoľahlivosť. Prekladateľ musí rozlišovať medzi autoritatívnymi, odbornými a neoverenými zdrojmi, posudzovať ich aktuálnosť a overovať terminologické riešenia vo viacerých relevantných prameňoch.

Na základe týchto skutočností sa v modernej translatológii zdôrazňuje *potreba celoživotného vzdelávania a sústavného rozvíjania odborných kompetencií prekladateľov*. Popri jazykových a translatologických vedomostiach nadobúdajú rastúci význam digitálne kompetencie, schopnosť kriticky pracovať s informačnými zdrojmi a efektívne využívať moderné technológie pri zachovaní vysokej úrovne odbornej, etickej a profesijnej zodpovednosti. Úradný prekladateľ musí

zároveň sledovať vývoj právnej terminológie, zmeny administratívnych postupov a nové požiadavky súvisiace s elektronickými dokumentmi.

Uvedené trendy nemenia základnú podstatu úradného prekladu, ale rozširujú prostredie, v ktorom sa vykonáva, a zvyšujú požiadavky na odbornú pripravenosť prekladateľa. Úradný preklad zostáva osobitnou oblasťou translatológie, ktorá sa od ostatných druhov prekladu odlišuje svojou právnou relevantnosťou, vysokou mierou profesijnej zodpovednosti a dôrazom na dokumentárnu vernosť. Kvalitný úradný preklad nevzniká mechanickým prevodom textu, ale je výsledkom odborného rozhodovania, pri ktorom prekladateľ zohľadňuje jazykové, právne, kultúrne a komunikačné súvislosti.

Teoretické východiská predstavené v tejto kapitole vytvárajú základ na pochopenie úradného prekladu ako špecifickej oblasti translatológie. Profesionálny výkon tejto činnosti si vyžaduje súbor vzájomne prepojených vedomostí, zručností a profesijných postojov. V nasledujúcej kapitole sa preto zameriame na postavenie úradného prekladateľa a na jednotlivé kompetencie nevyhnutné na výkon jeho profesie.